

Respons

Gambia: Behandlingstilbud for hiv-smittede

Problemstilling/spørsmål:

- Er behandling mot hiv-smitte tilgjengelig for alle?
- Er behandlingstilbudet for hiv-smittede gratis, eller må pasientene dekke deler av eller hele behandlingen selv?
- Hvordan er kvaliteten på behandlingstilbudet for hiv-smittede i Gambia?
- Får hiv-smittede som har utviklet resistens mot visse ARV-medisiner, eller som ikke responderer på førstelinjetilbudet, tilgang på andre tilgjengelige ARV-medisiner gratis eller subsidiert i Gambia?
- Stemmer det at det er lite kvalifisert helsepersonell, få laboratorier, behandlingssteder o.l. i Gambia?
- Hvilke konsekvenser har president Jammeh sine erklæringer om at han kan kurere aids fått for behandlingstilbudet for hiv-smittede?

Er behandling mot hiv-smitte tilgjengelig for alle?

Ifølge FN-organet UNAIDS mottar sannsynligvis færre enn en fjerdedel av dem som har bruk for det i Gambia ARV-behandling (UNAIDS 2008, s. 191, tabell 7.2). Pr. 2007 fantes det anslagsvis 8 200 hiv-smittede i landet (UNAIDS 2009, s. 5), av en befolkning på rundt 1,7 millioner. Av de 8 200 hiv-smittede har rundt 2 300 behov for ARV-behandling (UNAIDS 2009, s. 10). Pr. september 2007 mottok 423 hiv-smittede behandling i Gambia (NAS 2008, s. 10). Det foreligger ikke informasjon om det er kapasitet nok i behandlingsprogrammet til å sikre alle med behov for ARV-behandling slik behandling, om alle skulle søke den.

Pr. 2008 fantes det åtte klinikker som tilbyr hiv-smittede ARV-behandling i Gambia (UNAIDS 2009, s. 11).

Hvordan er kvaliteten på behandlingstilbudet for hiv-smittede i Gambia?

Behandlingsprogrammene for hiv-smittede i den tredje verden må foreta andre økonomiske prioriteringer enn slike programmer i vestlige land. Dette gjelder også for land som mottar bistandsmidler til dette arbeidet, og Gambia er ikke noe unntak.

Det innebærer at det ikke er ressurser tilgjengelig både til brede programmer som fanger opp store antall behandlingstrengende og til individuelt tilpasset behandling til pasienter som bare responderer på visse ARV-kombinasjoner. Dermed blir det ofte gjort visse kompromisser:

- Pasientenes respons på ARV-medisinene vurderes primært ut fra allmenntilstanden deres – altså om de holder seg friske fra opportunistiske infeksjoner eller ikke – og mer sjelden gjennom laboratorieanalyser av blodprøver. Dette skyldes både dårlig tilgang på laboratorier og at det er kostbart å sende blodprøver til analyse (IRIN/Plus 2008).
- Det er sjelden at alle ARV-medisiner som finnes blir gjort tilgjengelig for pasientene i et behandlingsprogram. Kostbare og/eller nyutviklede medisiner blir sjelden prioritert. I mange utviklingsland er andrelinje-medikamenter enten vanskelig tilgjengelige eller så kostbare at de aller færreste har råd til dem (IRIN/Plus 2008).
- Det varierer i hvilken grad programmene også omfatter diagnose og behandling av opportunistiske infeksjoner, altså infeksjoner en hiv-smittet pådrar seg som følge av svekket immunforsvar.

Er behandlingstilbudet for hiv-smittede gratis, eller må pasientene dekke deler av eller hele behandlingen selv?

Ifølge opplysninger innhentet av nyhetsbyrået IRIN, så er både ARV-behandling mot hiv og behandling for opportunistiske infeksjoner gratis i Gambia. Kostnadene dekkes av internasjonal bistand, i hovedsak gjennom Det globale fondet mot aids, malaria og tuberkulose (IRIN 2008 president's, UNAIDS 2008 hiv expenditure).

Får hiv-smittede som har utviklet resistens mot visse ARV-medisiner, eller som ikke responderer på ARV-medisinene som er en del av førstelinjetilbudet, tilgang på andre tilgjengelige ARV-medisiner gratis eller subsidiert i Gambia?

Det går ikke fram av den tilgjengelige informasjonen om hiv-behandling i Gambia om gratistilbudet inkluderer andrelinje-medikamenter, eller om utgifter til slik behandling må dekkes helt eller delvis av pasientene selv.

Stemmer det at det er lite kvalifisert helsepersonell, få laboratorier, behandlingssteder o.l. i Gambia?

Gambia sliter med kronisk underbemanning i helsevesenet, i likhet med en rekke andre afrikanske land. Kvalifisert helsepersonell får betydelig lettere arbeidstillatelse i Europa og Nord-Amerika enn andre gambiere som ønsker å emigrere. I en artikkel fra det FN-finansierte nyhetsbyrået IRIN News heter det at halvparten av helsepersonellet som har fått utdanning av det offentlige i Gambia har forlatt det offentlige helsevesenet i tiåret 1998-2008, og enten emigrert eller begynt å jobbe i det private helsevesenet i landet. Dette er særlig et problem i helsevesenet på landsbygda, som ofte er svært underbemannet (IRIN 2008a).

Respons **Gambia: Behandlingstilbud for hiv-smittede**

Gambia er et svært fattig land, og rangerer som land nummer 155 av 177 på FNs utviklingsfonds levekårsindeks (UNDP 2007, s. 231). Landet har følgelig lite ressurser å bruke selv på basishelsetjenester til befolkningen.

Hvilke konsekvenser har president Jammeh sine erklæringer om at han kan kurere aids fått for behandlingstilbudet for hiv-smittede?

I januar 2007 gikk Gambias president Jammeh ut og erklærte at han kan kurere aids gjennom en urtekur, noe som vakte sterk bekymring blant medisinske fagfolk og andre med fokus på hiv-behandling i landet. Flere var redde for konsekvensene dette ville få for arbeidet mot hiv og aids i landet, blant annet at det skulle føre til at hiv-smittede festet lit til en urtekur uten dokumentert virkning framfor ARV-behandling (IRIN 2007a, 2007b).

Ifølge en kilde med god kjennskap til gambiske forhold som Landinfo har vært i kontakt med, er det nærmest tabu å ytre seg kritisk mot president Jammehs påstander om at han kan kurere aids. Selv ledende helsepersonell er redde for å ytre seg på en slik måte at presidenten oppfatter det som kritikk, noe som sannsynligvis har sammenheng med at lederen for FNs utviklingsfond UNDP ble kastet ut av landet på grunn av slike uttalelser i februar 2007 (IRIN 2007b).

I november 2008 publiserte imidlertid IRIN en artikkel hvor det går fram at presidentens uttalelser ser ut til å ha økt kunnskapen i Gambia om at det finnes et gratis behandlingstilbud for hiv-smittede. Samtidig skal det ha redusert stigmaet knyttet til hiv-smittede. Det går imidlertid ikke fram av artikkelen om behandlingstilbudet i Gambia nådde flere pr. november 2008 enn det gjorde da presidenten kom med uttalelsene sine i januar 2007. Artikkelen påpeker også at ingen av kildene IRIN var i kontakt med var villige til å la seg sitere med navn (IRIN 2008b).

En respons er et svar på konkrete spørsmål og problemstillinger som saksbehandlere i utlendingsforvaltningen har stilt Landinfo. Responser er ikke ment å være utfyllende redegjørelser for et tema eller et spørsmål, men skal gi svar på de konkrete spørsmålene som er stilt, og ellers inneholde det som til enhver tid trengs av bakgrunnsinformasjon.

Referanser

- IRIN (2007a, 12. februar). Gambia: President's AIDS cure raising more questions than answers. *IRIN News*. Tilgjengelig fra <http://www.irinnews.org/Report.aspx?ReportId=70115> [lastet ned 25. mars 2009]
- IRIN (2007b, 23. februar). Gambia: UN rep expelled after comment on president's AIDS cure. *IRIN News*. Tilgjengelig fra <http://www.irinnews.org/Report.aspx?ReportId=70351> [lastet ned 25. mars 2009]
- IRIN (2008a, 11. desember). Gambia: Health worker flight. *IRIN News*. Tilgjengelig fra <http://www.irinnews.org/Report.aspx?ReportId=81926> [lastet ned 25. mars 2009]
- IRIN (2008b, 3. november). Gambia: President's herbal HIV/AIDS 'cure' boosts ARV use. *IRIN News*. Tilgjengelig fra <http://www.irinnews.org/Report.aspx?ReportId=81266> [lastet ned 25. mars 2009]

Respons Gambia: Behandlingstilbud for hiv-smittede

- IRIN/Plus (2008, 7. februar). Global: WHO narrows down second-line ARV options. *IRIN News/Plus News*. Tilgjengelig fra <http://www.plusnews.org/Report.aspx?ReportId=76633> [lastet ned 25. mars 2009]
- NAS, dvs. National AIDS Secretariat (2008, 15. januar). *UNGASS country progress report – The Gambia 2008*. Banjul: National AIDS Secretariat/Office of the President. Tilgjengelig fra http://data.unaids.org/pub/Report/2008/gambia_2008_country_progress_report_en.pdf [lastet ned 25. mars 2009]
- UNAIDS (2008, 29. juli). *HIV expenditure by financing source and category of Gambia*. Geneve: UNAIDS. Tilgjengelig fra http://data.unaids.org/pub/Report/2008/rt08_gam_en.pdf [lastet ned 25. mars 2009]
- UNAIDS (2008, august). *Report on the global HIV/AIDS epidemic 2008*. Geneve: UNAIDS. Tilgjengelig fra http://www.unaids.org/en/KnowledgeCentre/HIVData/GlobalReport/2008/2008_Global_report.asp [lastet ned 25. mars 2009]
- UNAIDS (2009, 18. februar). *Epidemiological fact sheet on HIV and AIDS – Core data on epidemiology and response – Gambia*. Geneva: UNAIDS. Tilgjengelig fra http://www.who.int/globalatlas/predefinedReports/EFS2008/full/EFS2008_GM.pdf [lastet ned 25. mars 2009]
- UNDP (2007, 27. november). *Human development report 2007/2008*. New York: United Nations Development Programme. Tilgjengelig fra <http://hdr.undp.org/en/reports/global/hdr2007-2008/> [lastet ned 25. mars 2009]